

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru marșurile pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr. — de două ori 12 cr. — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru de-care publicare.

Prenumerățiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septembrie al anului 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerațiunii, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfîrșește cu ultima Iunie 1884, a și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârșia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Representațiunea

archidiecezei greco-orientale române din Transilvania, votată în sinodul archidiecezan din anul curinte în cestiunea ajutorului de stat.

Nr. 148 Sin.

Esceleția Voastră! Domnule Ministru!

Cu profundă durere a vădut acest sinod din înaltul emis al Esceleției Voastre de dto 18 Ianuarie a. c. Nr. 77 Pres., precum și din statutul alăturat la acela, nouele măsuri ce le-ați luat cu privire la ajutorul de stat de 24,000 fl. anuali menit dintru început pentru ameliorarea subsistenței preoșiei din archidieceza gr. or. română din Transilvania.

Esceleția Voastră! Soartea bisericii gr. or. române din Ungaria și Transilvania, precum dovedește istoria patriei noastre, a fost seculi întregi cea mai tristă. Scoasă afară și eschisă din barierele constituțiunii, lipsită de toate beneficiile statului, și în contra sublimului principiu evanghelic al iubirei poreclită de biserică tolerată între celelalte biserici creștinesce recepte, această biserică sub sarcina atator împregiurări vitrige, în decursul multor seculi, în loc de a se putea desvolta, a fost condamnată numai a vegeta; ear deosebi clerul ei nu numai că a ramas lipsit de toate beneficiile și favorurile, de care se bucură clerul celorlalte biserici: ci timp îndelungat a fost subordonat în cele material și discipulari altor cleruri din patrie.

Urmarea firească a acestei triste situațiuni a fost, că biserică aceasta nici pe departe nu a putut desvolta acea activitate salutară în favorul credincioșilor sei, carea după instituțiunile ei canonice este chemată a o desvolta, ci a trebuit seculi întregi să se consume toate puterile numai în lupta cea grea, aproape desperată, pentru existența sa.

Cu toate acestea însă, martoră ne este istoria, această biserică cu clerul și poporul seu a păstrat în toate timpurile nemaculată credința sa cătră pământul cel sacrat al patriei și cătră augustii domnitori ai aceleia, emulând în credință, loialitate și devotament cu ori carea din bisericile favorite de soarte, și aducend pentru fericirea patriei jertfele cele mai grele.

De bună seamă aceasta iconă tristă a bisericii noastre o a avut în privirea sa părintească și îngrigitoare Maiestatea Sa cesară și regio apostolică, când în era nouă a egalității naționali și confesionali, între alte acte de prea înaltă grație, pre cari biserică noastră cu pietate și devotament le-a imprimat pentru totdeauna în memoria sa, la prea umiltele cereri ale fericitului arhiepiscop și metropolit Andrei B. de Șaguna, se îndură prea grațios, a acorda prin p. n. rezoluțiune din 29 Maiu 1861 pe seama preoșiei din diecesa mai târșiu archidieceza Transilvaniei un ajutoriu de 24,000 fl. și pentru seminariul archidiecezan de 1000 fl., cu total 25,000 fl. din vistieria statului, totodată distribuira acestui p. n. ajutoriu se îndură Maiestatea Sa a o încredința în modul cel mai generos însăși bisericii, adevăți autori-tăței bisericesci, pe lângă condițiunea de a împărșia pe preoșii mireni cu ajutoare de 50—100 fl., ear pe protopresbiteri până la 200 fl., rezervându-se guvernului Maiestății

Sale numai controlarea distribuiri în sensul p. n. rezoluțiunii.

Astfel acest ajutoriu se ridică dela anul numit totdeauna la 29 Maiu și se distribuie în modul prefript, fără ca guvernul statului să fie pretins vre-o ingerență în această cauză, decât esaminarea esactorală a rațiociniului așternut, și biserică în lipsele sale cele nenumărate conta cu toată mulțămirea și liniscea sufletească la acest ajutoriu, tocmai în sensul p. n. rezoluțiunii, ca la un ajutoriu permanent asigurat pentru totdeauna în favorul preoșiei sale celei atât de lipsite și avisate la densus.

Durere! mângăerea bisericii nu dură mult; căci de abia se restituise constituțiunea patriei noastre și se regulaseră pe bazele noue cele mai urgente afaceri ale statului: și ea dintrodată, fără de nici o cauză palpabilă, și fără de a fi fost ea prealabil ascultată, biserică fu surprinsă prin înaltul emis al Esceleției Voastre dto 8 Octomvre 1875 Nr. 23,435, după care rezoluțiunea preafinală din anul 1861 la propunerea ministerială fu esențial modificată prin o altă rezoluțiune preafinală din 22 Septemvre 1875 și încă în defavorul bisericii și al preoșiei noastre; pentrucă: 1. Prin dispozițiunea, ca numai restul remas neimpărșit din partea ministrului să se poată transpune arhiepiscopului, distribuira ajutoriului se ia dela autoritatea bisericescă și se crede ministrului de culte și instrucțiune publică, ear prin aceasta nu numai se încheie autorității bisericesci drumul de a putea provedea din acest ajutoriu pe preoșii sei după lipsa, calificățiunea și meritul lor, dar totdeodată se jiguesce într'un mod foarte simțibil autonomia acestei biserici, garantată prin Statutul organic, sancționat de Maiestatea Sa cesară și regio-apostolică; și 2, împărșirea dintrênsul se estinde și asupra comunelor bisericesci din archidieceză, și încă cu cote nelimitate, deși propriamente prin subsidiarea preoșilor se subsidiază mediat și comunele bisericesci respective.

De aceea acel emis al Esceleției Voastre a trebuit să producă, și faptice a și produs, în sinul bisericii noastre o profundă consternațiune și justă durere, și aceste se potențiară încă prin aceea, că Esceleția Voastră, cu atribuirea de putere retroactivă, aplicareți deja și pentru anul 1875 dispozițiunile acelei p. n. rezoluțiunii, apoi prin rescriptul dto 14 Ianuarie 1876 Nr. 170 cerureți, a Vi se așterne în viitoriu toate petițiunile preoșilor, cari ar fi încurs în acest obiect la consistoriu, ear la 1878 la budget se reduce ajutoriu cu 5%, ba chiar în parlament se aușiră voci ponderoase pledând pentru totala lui ștergere din budgetul țerii, tot semne rele pentru aceasta dotațiune a clerului nostru!

În urmarea acestora consistoriu nostru și ținu de datorință a promova cauza aceasta, ca o afacere de mare importanță, la sinodul din anul 1876, și acela încă atunci însărcină pe arhiepiscopul a face pașii de lipsă pentru susținerea p. n. rezoluțiunii dela 1861, ear în sesiunea dela 1877 ocupându-se din nou de aceasta cauză, a conclud în ședința sa dela 6/18 Aprile al celui an trimiterea unei deputațiuni sub conducerea arhiepiscopului și metropolitului la Maiestatea Sa cesară și regio-apostolică cu prea umilită rogare: ca Maiestatea Sa să se îndure preagrațios a ordona ca dotațiunea anuală de stat de 24,000 fl. pe partea clerului archidiecezan să se distribuie totdeauna și întru toate conform p. n. rezoluțiunii dela 29 Maiu 1861, și dacă capul bisericii n'a efeptuit încă nici pană acum misiunea primită dela sinod, cauza a fost, că între împregiurările de atunci și de atunci încoace încă n'a putut afla momentul oportun pentru densus.

Într'aceea lucrul luă o față și mai posomorită, o direcțiune și mai păgubitoare pentru biserică și preoșimea noastră; căci anul curent ne aduse o nouă surprindere și mai amară. Și adevăți: prin emisul dto 18 Ianuarie a. c. Nr. 77 Pres. Esceleția Voastră aduceți la cunoscința arhiepiscopului nostru, că pe baza p. n. rezoluțiunii dela 22 Septemvre 1875 a-ți dispus elaborarea unui statut, pentru procedura ce are să se observe în viitoriu la distribuira ajutoriului de stat, menit pentru „preoșii și comunele bisericesci din Metropolia gr. or. română a Transilvaniei”, carele substerndu-l spre în. aprobare, Maiestatea Sa ces. și ap. reg. s'a îndurat preagrațios a-l aproba prin p. n. rezoluțiune ddo Gödölő 15 Decemvre 1883.

Titlul acestui statut este: „Statut despre modalitatea cum are să se distribuie în viitoriu ajutoriu de stat ce se va da preoșilor și comunelor bisericesci din metropolia

gr. or. română din Transilvania”, ear în tect, și anume în alinea primă se dicese, că ajutoriu de 25,000 fl. compete „metropoliei române gr. or. din Transilvania”, apoi în alinea a patra se pune în vedere, că suma, care pe baza petițiunilor incurse din ori-ce cauză nu s'ar distribuie, cu finea anului o va întrebuința ministeriu de culte și instrucțiune publică spre alte lipse bisericesci de ale „Metropoliei“.

Față de un act atât de ponderos, care este menit a produce mulțămirea, sau a șgudui drepturile constituționali ale unei biserici din cele mai vechi în statul nostru, nimeni n'ar fi permis a presupune, că acel act n'ar fi prelucrat cu toată serioșitatea, sau că doară acela s'ar fi supus prea înaltei aprobări cu greșeli de peană; deci după tectul acestor mai nouș dispozițiuni s'ar pute crede, că ele nu privesc pe archidieceza noastră; căci aceasta conform art de lege IX din 1868 §. 2 nu este „metropoliă” ci „archiepiscopie”, ear metropolie gr. or. română din Transilvania nu esistă, ci metropolia gr. or. română se compune din archidieceza transilvană și din toate diecesele gr. or. române din Ungaria.

Considerând însă că metropolia gr. or. română ca atare nu a avut și nu are nici o dotațiune dela stat, cu toate defectele sale stilari trebuie să credem, că atât înaltul emis al Esceleției Voastre cât și statutul alăturat aceluia privesc pe archidieceza noastră.

După acest statut — ca să trecem peste alte dispozițiuni mai speciale ale lui — distribuira ajutoriului în cestiune se ia cu totul din mânilor autorității bisericesci și se condece ministrului, ba votul autorității bisericesci în această cauză eminent bisericescă se reduce la o informațiune fără valoare, de carea ministrul nu este legat, ci după buna plăcerea sa o poate considera sau eventual și ignora de tot.

Ce împregiurări grave au putut da indemn Esceleției Voastre la propunerea unor măsuri atât de aspre, prin cari se aruncă asupra autorităților noastre bisericesci umbra neîncrederei și chiar a suspiciunii, ba se ating în mod atât de ne-crătoriu chiar temelile autonomiei, dreptului și demnității bisericii noastre, acest sinod, care totdeauna a controlat modul distribuiri efeptuite prin consistoriu, nu poate afla, și nici Esceleția Voastră n'ați binevoit ale comunica.

Pentrucă deoparte precum testifică actele oficiale ale consistoriului, acela a urmat la distribuira acestui ajutoriu cu toată posibila cunoscință de cauză și consciință și totdeodată și în conformitate cu p. n. rezoluțiunii, considerând lipsa de ajutoriu, calificățiunea, credință și zelul în oficiu, și preste tot moralitatea preoșilor, întocmai după cum se prescrie în noul statut, și consciu de corectitatea procederei sale, și poate da seama în tot momentul de motivele aceleia; ear de altă parte rațiociniul documentat despre distribuira efeptuită s'a așternut Esceleției Voastre din an în an, și după censurarea lui esactorală a obșinut din an în an înalta-Ve luare la cunoscință și aprobare.

Ba, ca înaltul guvern să aibă garanție și mai eficace pentru observarea p. n. rezoluțiunii, înainte de a se face însași distribuira, proiectul aceleia totdeauna s'a substernt Esceleției Voastre, și numai după urmata încuviințare s'a asigurat ajutoriu, s'a ridicat din partea arhiepiscopului, și s'a distribuit între preoșimea archidiecezană — așa încât în adevăr atât consistoriu cât și acest sinod este în totala nesciință asupra motivelor, ce V'a condus la aceasta măsură atât de asupritoare pentru noi.

Dacă însă dispozițiunea aceasta a Esceleției Voastre ar fi basată pe acele informațiuni, cari au pretensiunea de autenticitate, luate „dela locul cel mai competent”, — carele după priceperea noastră, nu poate fi altul decât însuși înaltul ministeriu, — ba ca reproducere „din cuvânt în cuvânt” le publică de curând o foaie română din Budapesta, atunci spre deplina linisire a Esceleției Voastre grăbim a declara acele informațiuni de nefundate, mance și chiar sinistre; și spre a confirma asertul acesta al nostru, cerem binevoitoarea-Ve atențiune la cele următoare.

Făcend abstracțiune dela confundarea conceptului „metropoliei” cu al „archiepiscopiei”, aflătoare chiar și în rescriptul ministerial, și în statut, precum arătarăm mai sus, precum și a Vicariului arhiepiscopesc cu secretariul consistorial ș. a. — confundări, cari de altmintea ele singure sînt cualificate a produce dubietate în valoarea și credibilitatea informațiunilor în cestiune, profundul respect ce datorim Esceleției Voastre, ca consiliariului celui mai de aproape al coroanei în acest obiect, precum și stărei faptice a lucrului, ne silesc a declara cu toată francheta: că în gene-

ral nu e fundat motivul acela, că la distribuirea acestui ajutoru nu s'ar fi observat rezoluțiunea p. n. dela 1875, ci s'ar fi urmat o procedere contrariă, anume că în lipsa de concurenți s'ar fi transpus întreaga sumă de 24,000 fl. pe mai mulți ani la mâna arhiepiscopului din aceea cauză, căci acela n'ar fi făcut dispozițiune ca preoții să-și aștearnă suplicile direct la ministeriu, ear cererile întrate la consistoriu nu le-ar fi subternut.

Adevărul e, că precum atestă emisul ministerial dto 8 Oct. 1875 Nr. 23,435, Escelenția Voastră chiar dela început a-ți aflat de bine a împărtași direct unele comune bisericesci suplicante d. e. Ida mare cu 500 fl., Secătura cu 200 fl. și a notifica aceasta arhiepiscopului, administrând atunci la mâna lui pentru preoțime numai 23,300 fl., și tot asemenea s'a urmat și în alți ani următori.

Că dela consistoriu nu s'a făcut dispozițiune a se adresa preoții suplicanți pentru ajutoriu către înaltul ministeriu, — ce de altmintrea în altisima rezoluțiune nici că se demândă, — este o urmare naturală a praxeii legale, ce și mai înainte, anume chiar dela anul 1861 a existat într'un șir lung de ani, ca adevărat împărtașirea să nu se facă la cererea suplicanților singuratici, ci după un plan ficsat, conform unui sistem hotărât, cu privire la întreaga preoțime arhiepiscopescă, în urma propunerilor motivate ale protopresbiterilor și așternute ex officio, precum s'a adus deja la cunoștința Escelenției Voastre prin reprezentațiunea arhiepiscopescă dto 29 Decembrie 1876. Nr. 3588; suplice însă din partea preoților n'au intrat la consistoriu, precum de aceea nici n'a fost trebuință pe lângă informațiunile și propunerile oficiale protopresbiterale; dacă dar n'au intrat suplice, lucru prea firesc, că nu s'au putut nici așterne la locul mai înalt, și așa inculparea, ce se face autorității bisericesci în aceasta privință, este lipsită de ori ce basă reală.

Aici — credem — este locul a atinge o împregiurare de însemnătate principală, carea Escelenția Voastră, precum se vede, o a-ți ignorat cu totul, și adevărat biserica, ca o corporațiune morală, ca societate basată pe stravechile sale canoane și aședăminte, nu se poate privi ca un conglomerat accidental de indiviți singuratici, ci trebuie să se privească în totalitatea sa ca un corp organic cu viață proprie individuală. Tot ce privește dar acest corp, reclamă în prima linie îngrijirea lui. De aceea și acest ajutoriu dat ei din partea statului, ea nu-l poate privi altmintrea, decât ca proprietatea sa și respective a preoțimei, ca a unei părți ale sale constitutive, carea, fără vătămarea intereselor vitali ale bisericii, nu poate fi scoasă din legăturile organice și disciplinare ale acesteia, cum s'ar scoate, dacă o autoritate, ce este afară de sinul bisericii, s'ar pune să judece asupra trebuințelor individuale ale preoților și asupra îndreptăririi lor de a fi ajutamați.

Chiar și legislațiunea așa a privit acest ajutoriu, ceea ce se vede din însași pozițiunea lui la budget, unde figurează ca ajutoriu al bisericii gr. or., și cumcă el dela început totdeauna așa a fost privit, se vede cu deplină claritate pe de o parte din p. n. rezoluțiune dela 1861, care lasă distribuirea lui fără astfel de restrângeri la episcop, respective arhiepiscop și consistoriu, ear de altă parte din praxea introdusă chiar dela început, ca împărtașirea dintr'ensul să nu se facă la cereri singuratică, ci la propunerea respectivelor organe oficiale, ca cele mai chemate a cunoaște mai de aproape împregiurările și trebuințele preoțimei preste tot. Astfel a privit biserica acest ajutoriu dela începutul lui și astfel îl privește și astăzi; și dela aceste vederi, până când va voi să rămână credincioasă sieși, nu se poate abate nici în viitoriu.

Dar tot atât de netemeinică, ba chiar greșită este mai departe inculparea aceea, că ajutoriu s'ar fi înfruibunțat în parte și spre alte scopuri, precum spre ilustrare se susține că 1000 de floreni, destinați pentru seminarium, nu s'au folosit pentru seminarium, ci pentru solvirea profesorilor seminariali. Acesta e un motiv prea ușor, pentru a se zidi pe el nesce conclusioni atât de grave, precum se face în cazul de față. Căci cum s'ar putea imagina un seminarium fără profesori, cari sunt o parte esențială, constitutivă a seminariumului? Dar consistoriu nici nu a făcut în privința aceasta dela 1875 încoace nimic nou. Dotațiunea respectivă s'a dat pentru susținerea seminariumului, așa dar pentru acoperirea trebuințelor lui curente, ear nu ca fond neatingibil seminarial; și în fine noi nu scim, a fi fost vreodată eschisă, s'au chiar interdișă, fie în p. n. rezoluțiune dela 1861 și 1875, fie în vreo dispozițiune a Escelenției Voastre, întrebuințarea cotei seminariale pentru ameliorarea salariilor profesorale, precăt cere trebuința. Dacă totuși atare dispozițiune ar exista în adevăr, și din partea consistoriumului nostru s'ar fi trecut cu vederea: atunci nu înțelegem, cum poate fi, că Escelenția Voastră a-ți binevoit a ignora aceasta pretinsă abnormitate în decursul atâtor ani până acum, pe când așternerea rațiociniului anual v'a dat totdeauna ocaziune, de a ve estinde prețuita atențiune și asupra folosirii atinsei subvențiuni.

Dacă mai departe, tot spre ilustrarea pretinsei distribuiri a ajutoriumului spre alte scopuri, se aduce înainte că din ajutoriu de stat 10% s'ar fi dat la fondul tipografiei arhiepiscopescă cu scăderea preoțimei: aceasta e o aserțiune de tot greșită, deoarece acele 10% nu au nimic de a face cu tipografia arhiepiscopescă, ci ele încă dela început, în urma unei conțelegeri frățesci, a fost resignate ca contribuiri benevole pentru crearea unui fond special, care în realitate există și este destinat exclusiv pentru posibila mai bună

ajutorare a preoțimei. Un act acesta de înțeleaptă parsimonia și preîngrijire, ce credem că servește numai spre onoare preoțimei arhiepiscopescă, și nici de cum nu putem presupune, că aceasta îngrijire pentru viitoriu ar fi în contra intențiunilor părintesci ale Maiestății Sale preagratiunului nostru Domnitoriu.

Că preoții ar fi fost îndrumați fie prin circulare fie preori ce altă cale, ca să aștearnă cererile lor pentru împărtașire prin protopresbiteri la consistoriu, nu corespunde adevăratei stări a lucrului, precum s'a arătat mai sus. Nici un circulariu nu s'a emis în sensul pretins, dar după cele espuse deja de ajuns nici a fost trebuință de astfel de măsuri.

Că unul sau altul dintre protopresbiteri a fost împărtașit în unele prea puține casuri și ca parochi, sau mai bine dis în calitatea sa de catichet, este adevărat; aceasta măsură însă este basată pe două împrejurări: una că protopresbiterii însărcinați cu mulțimea agendelor lor oficiale, neavând din cauza nefavorului timpurilor trecute nici o dotațiune ficsă, ba nici chiar paușale de cancelarie, au primit câte 200 fl., ca paușal de cancelarie, nici decât însă ca ajutoriu sau chiar favoruri personali, alta, că privind sinodul acest ajutoriu ca dat în general preoțimei arhiepiscopescă, de repește ori a însărcinat pe consistoriu ca să fie cu deosebită considerare cătră acei preoți, — între cari firesc să numără și protopresbiterii, — cari se ostensesc întru instruirea tinerimei în doctrina religiunii și nu au pentru aceasta nici o recompensă dela respectivul institut. Prin urmare procedura autorității bisericesci, că a împărtașit câte odată în ajutoriu de stat sub doi tituli pre unul sau pre altul dintre preoți, cari și-au câștigat merite distinse în funcțiunea de caticheți, și sunt preste tot neexceptați în conduită, nu se poate privi nici decât ca o volnicie sau ca o punibilă abateră dela destinațiunea acestui ajutoriu, ci mai vartos ca o urmare prea firească a acelui adevăr necontestabil, că însași biserica simte și scie mai bine ranele și lipsele sale, și cunoaște unde e mai urgentă aplicarea mijloacelor necesari pentru vindecarea acelorora.

Mai departe se inculpă consistoriu, că a dat unora din asesorii consistoriali pe lângă salariul lor dela stat și din acest ajutoriu; dar se trece cu vederea că aceasta este praxă veche, introdusă încă la început, carea până acum deasemenea n'a fost încă nici când dificultată, și e basată pe aceea împregiurare, că neputând da biserica din cauza nesuficienței mijloacelor sale asesoriilor consistoriali nici locuințe naturale sau repute de cuartire, ba nici chiar cancelarii, unde se lucrează, acelorora dintre densesii, — tuturor, nu numai la doi, — cari au rangul de protopresbiter, le-a încuibunțat și lor ca și celorlalți protopresbiteri, câte 200 fl. anual drept bani de cuartir și paușal de cancelarie.

În fine se trage o paralelă între biserica noastră și cea sârbească, făcându-se provocare la aceasta în defavorul celei dintăiu. La aceasta avem onoare a reflecta foarte scurt, eă abstragând dela originea și dela baza de drept cu totul diferite a ajutoriumului, ce-l folosesc ambele aceste biserici, legătura noastră cu biserica sârbească nu este atât de strinsă, ca să cunoaștem pe deplin atitudinea acelei biserici surori în această cauză și nici nu scim, încât se interesează coreligionarii nostri sârbi de autonomia bisericii lor; atâta însă scim, că noi românii gr. or. prețuim autonomia noastră bisericăscă foarte mult, și ținem la densa cu toate puterile noastre.

Ne-am creșut datori a espune aici toate acestea în detaliu pentru rectificarea acelor comunicate diuaristice, cari fură caracterisate ca motive de ale înaltului guvern, fără ca aceasta să se fie desavuat din partea competentă.

Dar cu cât sunt mai nefundate acele informațiuni, cu atât mai dureroasă a trebuit să fie surprinderea noastră pentru dispozițiunile Escelenției Voastre, prin cari autoritatea acestei biserici fără vre-un motiv plausibil, fără reflectare sau admioniare prealabilă și mai ales fără de a se cere dela densa informațiune sau eventualminte chiar justificare în una sau alta privință, se lipsește de cel mai natural drept al seu, de a împărtași ca însași organelor sale subalterne ajutoriu de stat acordat bisericii.

Ba, ca durerea noastră să fie și mai profundă, a trebuit să constatăm, că o măsură analogă cu cea pentru biserica noastră nu s'a mai luat din partea Escelenției Voastre pentru nici una din celelalte biserici din patrie, cari deși sunt în stare materială neasemenat mai bună decât a noastră, deasemenea trag ajutoare din tesaurul statului.

Și dacă aducem faptul acesta în combinațiune cu mai multe altele din timpul mai recent, nu putem a nu vedea în aceste dispozițiuni ale Escelenției Voastre un fel de umilire a bisericii noastre, ba trebuie să ne cuprindă justă îngrijire, nu cumva să se prepară pentru densa o stare excepțională, sau chiar o repețire sub altă formă a persecuțiunilor din seculii trecuți, fără a ne pute da seama, prin ce oare ea și preoțimea ei, de sus până jos deapurarea loială și credincioasă, le-ar fi atras acelea asupra sa.

Fără a merge prea departe cu prevederile și temerile noastre, nu putem lăsa neamintite urmările cele adânc păgubitoare, ce le-ar ave punerea în lucrare a măsurilor Escelenției Voastre. Și anume cea dintăiu și mai de aproape urmare ar fi, că luându-se distribuția ajutoriumului din mâna autorității legale și constituționale a bisericii, și lăsându-se aceia o influință atât de minimală într'o afacere atât de eminent bisericăscă, — abea un vot consultativ, un vot carele

de altmintrea nici o biserică conșcie de pozițiunea, dreptul și demnitătea sa nu l'ar pute accepta, ci mai gata ar fi a renunța la un atare ajutoriu, — s'ar micșora într'un grad neprecalculabil autoritatea organelor superioare și supreme bisericesci, s'ar destrăma legătura canonică a clerului și s'ar slăbi disciplina preoțimei astfel, încât autoritatea bisericăscă, chiar și în dauna statului nu ar mai fi în stare de a corespunde chemării sale, destul de grele după însași natura ei.

Totdeodată însă nu s'ar ajunge nici scopul și destinațiunea acestui ajutoriu și nu s'ar putea realiza nobila intențiune părintescă a Maiestății Sale, de a mângăia prin trênsul preoțimea arhiepiscopescă acesteia, cutezăm a dice cea mai seracă din patrie; pentru-că informațiunea obiectivă basată pe întreaga viață publică și privată a preoților, cari ar suplica pentru ajutoriu la înaltul ministeriu, și dacă s'ar da din partea organelor bisericesci ca a celor mai competente, în sensul noului statut nu ar ave însemnătatea ce-i compete, ci ar putea deveni în viitoriu precumpănitore, ba chiar decisive informațiunile date pe alte căi, uneori fără cunoștință de cauză sau cu privire la alte împregiurări și interese străine de biserică, și s'ar da ansă opiniunii publice, a crede că sub titlu acestui ajutoriu sunt învalite alte scopuri laterale; ear urmarea firească din toate acestea ar fi, că ușor s'ar trece cu vederea preoții cei mai demni de împărtașit sau — ceea ce ar fi și mai rău — s'ar distinge, și ca să dicem așa, s'ar premia cei nedemni, — un rezultat, care ar fi diametral opus părintescilor intențiuni esprimate în rezoluțiunea prea înaltă de 1861.

Considerând toate acestea schimbări urmate una după alta în restimpuri scurte, biserica trebuie să se cuprindă mai înainte și mai presus de toate de cele mai serioase îngrijiri pentru libertatea și autonomia sa. Căci ce grea lovitură suferă această autonomie, garantată ei prin articolul de lege IX dela a. 1868, și ce adâncă stîrbire constituțiunea acestei biserici, statutul organic, sancționat de monarhul la anul 1869, când deja la 6—7 ani după aceasta, fără de a se fi ascultat barem și vocea bisericii, un ajutoriu prea bine meritat al ei, pentru care ea tocmai în sensul statutului organic este chiar îndreptățită a recurge la stat să se modifice, restrîngă și reguleze astfel, încât chiar și distribuția lui se ia din mâna bisericii și se da ministrului, și astfel autoritatea ei se degradează la rolul unui birou statistic, carele are numai să administreze guvernului nesce date statistice privitoare la cutari și cutari preoți ai sei!

După conceptele unui stat constituțional, precum cu nobila ambițiune pretinde a fi și al nostru, guvernul are datoriță a supraveghia observarea legilor decretate de reprezentanța țerei și aprobate de domnitoriu, ear călcarea lor a o împedea și pedepsi cu toată vigoarea; unde însă precum durere în cazul de față, însuși guvernul țerei se crede îndreptățit a ignora atât de mult autonomia unei biserici recunoscute și inarticulate prin lege, și a vătămă într'un mod atât de simțibil libertatea și drepturile ei, acolo biserica însași este datoare înaintea lui Dumnezeu și a lumii a pași la mijloc resolut, a ridica cu tărie vocea sa, și a apăra cu toate armele legale autonomia, libertatea și demnitătea sa, ca nu cumva tăcerea ei și mai departe să se privească de consimțământ, și răbdarea ei de slăbiciune.

De aceea acest sinod, credincios datorinței sale față cu biserica, a cărei reprezentanță legală este, în numele arhiepiscopescă gr. or. române din Transilvania declarând cu profundă parere de rău, că sub condițiunile cuprinse în noul statut nu poate primi ajutoriu preoțimei de 24,000 fl., vine a ruga pe Escelenția Voastră cu profund respect, ca luând în considerațiune binevoitoare, că toate informațiunile, pe cari se dice că s'ar basa înaltul emis dto. 18 Ianuarin a. c. Nr. 77 Pres. sunt neesacte, nefundate și greșite; că dispozițiunile luate față cu biserica noastră nu s'au mai aplicat la nici una din bisericile din patrie, care de asemenea sunt subvenționate din partea statului; că prin aplicarea măsurilor acestora se distruge legătura canonică a clerului și se sguide adânc disciplina bisericăscă; că prin aceste măsuri și consecințele lor se zădărnicesc părintescă intențiune a Maiestății Sale cesarie și regio-apostolice la încuibunțarea acestui ajutoriu; în fine că prin trênsale se jignesc adânc autonomia și libertatea acestei biserici, garantate prin legile statului, — se binevoit a esopera, ca în privința conferirii și distribuiri ajutoriumului de stat de 24,000 fl. anual pentru clerul arhiepiscopescă gr. or. române transilvane să se restituie modalitatea regulată în p. n. rezoluțiune dto. 29 Maiu 1861, — unica ce corespunde atât autonomiei, libertății și demnității bisericii, cât și intereselor materiale și morale ale clerului ei.

Pe lângă cari, în acceptarea binevoitoare dispozițiuni al Escelenției Voastre, suntem cu profund respect,

Sibiu 27 Aprile (9 Maiu) 1884.

Sinodul arhiepiscopescă greco-orientală române din Transilvania.

Revista politică.

Corpurile legiuitoare a le României fură Vineri închise prin mesagiu regal. Publicăm la alt loc mesagiul în întreg cuprinsul seu, și constatăm că situația în România pe di ce merge devine tot mai critică. O mișcare ne mai obicuibunțată până acuma

neliniștesc mult liniștea pacinicilor bucureșteni, și ea nu este a se desconsidera. Este vorba de demonstrațiile studenților. Vineri pe când ministrul-prim Brătianu mergea la cameră, o ceată de oameni tineri l-au întâmpinat cu insulte. Mulțimea s'a pus pe partea ministrului și născându-se o formală pâruală, întreveni poliția, după ce s'au fost spart o mulțime de capete.

Sângele versat ar fi așadar ultima sancțiune a constituției revădute și modificate, care a produs această neliniște, și sfâșiarea între bătrânul Rozetti și Brătianu.

Diarele din România judecă turburările fie-care din punctul său de vedere. Cele guvernamentale aruncă toată vina în spatele opoziției, sub cuvântul, că ea a inverșunat pe junime la demonstrațiuni. Opoziția face pe guvern responsabil, aruncându-i grava învinuire, că prin arbitraritatea în manipularea puterii provoacă revoluția.

Noue ne este greu să ne dechiarăm în meritul controverselor, fiind ea pentru noi învățată în haina dubietății. Constatăm însă că situația e inverșunată, și întru nimica nu contribuie la consolidarea junelui regat vecin.

Dieta Croației lucră din resputeri și scenele Starceviciane se repetesc și de și cu imbelșugare. Spațiul îngust nu ne iartă să reflectăm la abnormitățile parlamentare din Agram, cari ilustrează destul de drastic îndreptățirea parlamentarismului sub asemenea condițiuni. De astădată înregistrăm cu vie plăcere inițiativa clubului sârbesc din dieta Croației în privința regulării averilor bisericesci ale ortodocșilor și folosirea literelor cirilice, cari pentru ei pot fi de interes principiar. Proiectul de concludință înaintat de clubul sârbesc prezidiului dietei croate după traducerea din „Neue freie Presse“ este de următorul cuprins:

„Conform §. 1 serbii de religia ortodocsă orientală din Croația și Slavonia, cari locuiesc în complexul metropoliei independente sârbesci, prelângă susținerea dreptului de suprainspecțiune a împăratului, sânt îndreptățiți a-și administra independent afacerile bisericesci și școlare, și fondurile aparținătoare acestora, în congresul bisericesc național sârbesc, ce se va convoca de patriarhul metropolit în sensul legilor țerei, respective le pot administrata prin organe proprii în sensul deciziunilor statorite de acest congres cu sancționarea împăratului. Prin §. 2 se dispune ca credincioșii religiei ortodocse reseritene să li se deie subvențiuni proporționale din averea țerei. În sensul § 3 folosirea literelor cirilice să fie permisă ca și acelor latine la toate oficiile publice din Croația și Slavonia, și unde sârbi fac majoritatea populațiunii, sentențele forului prim judecătoresc să se scrie cu litere cirilice, dacă esibitele au fost scrise cu aceste litere.

Mesagiul regal de închiderea sesiunii parlamentare extraordinare.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputați! Lungă și laborioasă a fost sesiunea actuală a corpurilor legiuitoare. Ați avut de îndeplinit una din cele mai grele misiuni: aceea de a face revisiunea constituțiunii și de a da țerei o nouă lege electorală.

Această reformă era cerută de progresul moral și material realizat de națiune în timp de aproape două decenii. Trebuința ei era simțită de țara întreagă. Cu toate acestea, realizarea ei era anevoioasă și soluțiunea nu a putut fi formulată imediat în mod precis. Prin desbateri amănunte și luminate, ați dat timp tuturor a cugeta matur asupra ceea ce era de făcut, și ați isbutit a realiza un nou și însemnat progres.

Opera D-voastre dă țerei corpuri electorale formate în vederea intereselor generale ale națiunii, și încongioară independența alegătorilor și moralitatea votului de garanții puternice. Astfel, ați asigurat viitorul națiunii și țeara, dimpreună cu Mine, va păstra o vie recunoștință acelor, cari au putut termina cu succes o lucrare atât de delicată și de însemnată.

Reforma aceasta isprăvită, o nouă eră începe, în care, cu toții din toate puterile, trebuie să lucrăm la dezvoltarea morală și materială a țerei, la întărirea rezultatelor dobândite cu atâtea sacrificii, cu atâtea virtuți.

Activitatea D-voastră nu s'a mărginit însă aici, și ați căutat a da satisfacere multor nevoi și trebuinți, prin esaminarea și votarea de legi financiare și economice. Legile pentru firmele comerciale și pentru înmulțirea caselor de credit agricol, legile pentru îmbunătățirea măcar în parte a pozițiunii magistraților și pentru gradațiunea profesorilor, legea pentru diferite construcțiuni între cari aceea a catedralei și a altor sante lăcașuri, ocupă locul principal; toate acestea legi vor produce, nu Me ndoiesc, efectele lor salutare.

Aceste sacrificii s'au putut face de cătră țară; căci, de și o mare crasă agricolă bântue toată Europa, finanțele noastre au mers prosperând, grație acordului dintre cameră și guvern, pentru a menține pe base solide și reale echilibrul constant între venituri și cheltueli.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputați! Prin instituirea domeniului coroanei, ați afirmat din nou că monarhia ereditară constituțională este piatra angulară a edificiului nostru național, și ați voit să-mi dați o nouă dovadă de iubire și de încredere. Primesc acest semn de devotament cu recunoștință, și fiți încredințați că în Palatul meu, care este al națiunii, toate ideile, toate simțentele, toate nevoile cele mari ale țerei, vor găsi totdeauna un răspuns puternic, și în toate împrejurările un sprijin călduros.

Întăriți în lăuntru, putem privi cu siguranță viitorul, și constat cu fericire că purtarea noastră firmă și prudentă, dezvoltarea noastră continuă și pacinică, însufășită pretutindenea încredere, și că România are astăzi în Europa o pozițiune de care se poate mândri.

Domnilor Senatori! Domnilor Deputați! Terminând această sesiune importantă, ve întoarceți la căminele d-voastre cu conștiința că ați lucrat cu înțelepciune și cu sârguință la realizarea unei mari reforme, care nu va întârzi a-și da roadele sale binefăcătoare.

Ve urez dar d-lor senatori și d-lor deputați, din tot sufletul, ca D-șeu, care totdeauna a ocrotit scumpa noastră patrie, să bine-cuvînteze holdele noastre, risipind astfel grijile ce am avut cu toții în astă primă-veară. Și de astă-dată ne despărțim precum ne întrunim totdeauna cu strigătul care ne unesc pe toți: Să trăiască România! Carol.

Președintele consiliului ministrilor și ministru de resbel, I. C. Brătianu. Ministru de interne, G. Chițu. Ministru afacerilor străine, D. Sturdza. Ministru de finance și ad-interim la agricultură, industrie și comerț și domenii, G. Lecca. Ministru lucrărilor publice, General N. Dabija. Ministru de culte și instrucțiune publică, P. S. Aurelian. Ministru de justiție, N. Voinov.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Roman“.

Borgo-Prund 2/14 Iunie a. c. Domnule Redactor! Vin prin aceasta cu respect a-Te ruga se binevoiești a publica între coloanele „Telegrafului Român“ un act de mare însemnatate ce s'a săvârșit astăzi în biserica parochială din Borgo-Prund și adevărată, alegerea de protopresbiter al tractului gr. or. al Bistriței. În liniamente generale me voi sil a descrie atât decursul cât și rezultatul acestui act.

Pre toți, cu deosebire pre cărturarii și onorațiii poporului din ținuturile protopresbiteratului Bistriței, ne-au imbucurat știrea plăcută că la această alegere vom ave rare și norocoasa ocaziune de a primi și vedea în mijlocul nostru de comisar consistorial pe unul dintre cei mai însemnați bărbați ai bisericii și națiunii noastre pe dl Niculae Cristea asesor consistorial în Sibiu care cu cuvinte și cu fapta cu vorba și cu peana sa luptat și se luptă cu zel neobosit atât pentru apărarea drepturilor și intereselor bisericii și națiunii noastre, cât și pentru promovarea culturii și științei în poporul românesc.

Încă Joi în 31 Maiu a. c. după ameași, spre a pute întâmpina pre demnul oaspe și în cetatea Bistriței, au mers în aceeași dnie: parochol Teodor Vrășmaș și capelanul Simeon Monda. Seara la 7 oare au fost norocoși al și întâmpina.

A doua și Vineri în 1 Iunie cam pela 9 oare a. m. mai mulți inteligenți și onorațiii, cler și popor dimpreună cu un bandier de călăreți și cu mai multe trăsuri s'au pus în mișcare din opidul românesc Borgo-Prund cătră locul merit pentru întâmpinarea noului oaspe.

Toți acestia se postară chiar în graniță, între hotarul comunei românesce Borgo-Rus și a celei sârbesce Jaad; ear bandierul de călăreți merseră până în comuna Jaad unde se și întâlniră cu mult așteptatului oaspe. Între strigări entusiastice de „să trăiască“ se înturnară acest bandier și îl însoțiră mai departe în călătorie. La 11¹/₄ oare îl întâmpinară inteligenții, clerul și poporul fără deosebire de confesiune și naționalitate la locul pomenit mai sus prin o vorbire scurtă de binecuvîntare rostită de părintele administrator protopresbiteral Ioan Buzdug.

Dl comisariu răspunsă la aceasta prin o vorbire în termeni foarte călduroși și simpatici, încât făcu o impresiune foarte vie în toții ascultătorii. De aici se continuă călătoria pela părintele administrator ppbiteral I. Buzdug în B. Joseni unde steteră cam 1/4 oară, până la Borgo-Prund în locuința pă-

rintelui Teodor Vrășmaș, carea și-a ales-o de cuatir noul oaspe.

După ameași cam la 3 oare a cercetat școala noastră normală. Învățătorii au esaminat din religiune, limba maghiară, istoria patriei geografie etc. etc. Dl comisar și-a exprimat mulțămirea cu progresul arătat.

La 4 oare s'a ținut ședința comitetului ppbiteral în carea sau cercat documentele unicului concurent la postul de protopresbiter a d-lui Simeon Monda, cari aflându-se toate în deplină ordine, s'au recomandat adoua și sinodului spre alegere la numitul post.

Sâmbătă dimineața la 8 oare dl comisariu dimpreună cu patru preoți și un diacon a început servițiul divin. La sfârșitul acestuia preanonat același a ținut o vorbire, carea în mod satisfăcătoriu a impresionat adenc inima fie-cărui ascultătoriu. După săvârșirea chemării Duchului sânt, dl comisariu a făcut cunoscut că după 1/2 de oară se va începe actul alegerii de protopresbiter.

După acest interval o comisiune de 5 membri din sinul sinodului invită pe dl comisariu la alegere. La 11¹/₂ oare dl comisariu dimpreună cu deputațiunea s'a reîntors în biserică, unde prelângă membri sinodului sute de privitori îl așteptau. Aici din nou dl comisariu arată momentuositatea lucrului pentru care sântem întruniți; îndeamnă pre membrii sinodului la bună înțelegere, frățietate și cordialitate, și stătuind că la săvârșirea acestui act se aibă în vedere numai și numai promovarea binelui bisericii și școalei, dechiară ședința sinodului protopresbiteral electoral de deschisă.

Alegerea unui notariu „ad hoc“ prelângă cel ordinariu al sinodului, verificarea membrilor noi, alegerea comisiunei scrutinătoare, precum și chiar votarea și scrutiniul au decurs în deplina armonie.

Momentul cel mai sărbătorec a fost proclamarea de protopresbiter ales a dlui Simeon Monda, carele din 45 de votanți prezenți, au întrunit 43 de voturi; ear două bile au fost albe.

O comisiune din sinul sinodului invită pre noul ales la sinod. Înfățoșându-se acesta, dl comisar i-a împărtășit rezultatul, ear alesul prin vorbire potrivită i-și exprimă deoparte bucuria ce la pătuns vădend că a întrunit încrederea aproape unanimă a membrilor sinodului la postul de protopresbiter, ear de alta promite că în aceasta nouă deregătorie își va pune toate puterile în servițiul și promovarea binelui bisericii și școalei.

În urma acestora dl comisariu în nește termeni foarte pătrunzători mulțamește membrilor sinodului pentru bună-înțelegere și armonie, ce le-au observat în decursul alegerii dechiarand ședința de închisă. Dl G. Pletos în numele membrilor sinodului mulțamește dlui comisariu pentru bunul tact și înțeleapta conducere a acestui sinod. Între strigări animătoare de „să trăiască dl comisariu“ cam pre la 3 oare d. a. am eșit din biserică.

Noul ales de protopresbiter dl Simeon Monda a invitat pre toți membri sinodului și pre alți onorațiii la prânțul pregătit la locuința sa în comuna Borgo-Bistrița. O mulțime de oaspeți parte în trăsuri parte pre jos se puseră în mișcare cătră Borgo-Bistrița spre a lua parte la prânțiu.

În decursul acestuia s'au ținut mai multe toast așa pentru Maiestatea Sa împăratul, pentru Escelenția Sa arhiepiscopul și metropolitul Miron Romanul, pentru dl comisar și asesor consistorial Nicolae Cristea, pentru adm. protopresbiteral Ioan Buzdug, pentru noul ales de protopresbiter Simeon Monda, pentru dl jude reg. George Ciat etc etc.

Musica încă n'a lipsit, asemenea nici jocul din partea flăcăilor din sat.

Duminecă dimineața cam la 7 oare a plecat dl comisariu pre la Sângeorgiu, Năsăud și Deeș la Sibiu.

Il asigurăm, că și cu aceasta ocaziune stima, reverința și simpatia ce prin purtarea-i deamă de un mare bărbat al bisericii și națiunii noastre, și le-a câștigat și întărit, vor rămănea neșterse din inimile tuturor acelor, cari au avut onorul a conveni cu Dsa.

P.

Anarchie sau ignoranță oarbă.

În diariul „Tribuna“ de ași cetim următoarea declarațiune:

Subsemnații preoți greco-orientali Români din tractul protopresbiteral al Mercurei dăm prin aceasta cea mai dureroasă expresiune indignațiunii, ce o simțim față cu atitudinea domnului paroch din Ludoš George Rêul cu ocaziunea alegerii de deputat dietal în cercul Cristianului efectuată la 3/15 Iunie a. c.

Conșcii de sacrele datorințe cătră poporul din a cărui sudoare trăim și jaluși de reputațiunea noastră: declarăm că, între noi și dl George Rêul nu există nici o relațiune, nici o legătură colegială și socială.

I. Droș, protopresbiter; I. Sierbu, paroch în Poiana; N. Maneguiș, paroch în Poiana; D. Panăloiu, paroch în Juna;

